

بررسی ایجاز در داستان سیاوش

1. دکتر محمد فولادی^۱

2. سعاد سواری^۲

چکیده

استفاده از ایجاز از جمله راه‌هایی است که سخن را تأثیرگذار، جذاب، زیبا و دلنشین می‌کند. فردوسی با آگاهی از این مقوله، در نظم داستان سیاوش از ایجاز بهره گرفته است. در این جستار به بررسی ایجاز در این داستان پرداخته شد و معلوم گردید که فردوسی در همه‌ی بخش‌های آن، ایجاز را در پیش چشم داشته و بسیار به‌جا و شایسته آن را به کار گرفته است. ایجازی که فردوسی از آن بهره برده هماهنگ با معناست و ابهام و تعقیدی در آن به چشم نمی‌خورد. وی چه در وصف صحنه‌های رزم و مجالس سور و شادری و چه در توصیف و ستایش ویژگی‌های اخلاقی و جسمانی شخصیت‌ها و نیز در جاهایی که به وصف قدرت و مهارت جنگاوری و پهلوانی قهرمانان داستان می‌پردازد، ایجاز را مراعات کرده و از وصف‌های ممل و طولانی و پیچیدگی‌های لفظی دوری نموده است؛ به همین جهت است که داستان سیاوش پس از سالیان دراز هنوز هم در نظر خوانندگان امروزی داستانی زیبا، جذاب و تازه است.

کلیدواژه‌ها: ایجاز، شاهنامه، فردوسی، داستان سیاوش.

مقدمه

یکی از دلایل مؤثر بودن سخن آن است که موجز باشد؛ زیرا کلامی که کوتاه و رسا بیان شود زیبا و دلنشین‌تر و در ذهن ماندگارتر خواهد بود. کسی که ایجاز را در کلامش رعایت می‌کند باید از علم معانی و فصاحت و بلاغت آگاه باشد. ایجاز «آن است کی لفظ اندک بود و معنی آن بسیار.» (قیس رازی، 1388: 384) و به گفته‌ی کرّازی کوتاهی «آن است که واژگان کمتر از آنچه در معانی سخن بدانها نیاز است، به کار گرفته شوند، بی‌آن که سخن از رسایی و روشنی به دور افتد؛ و به تاریکی و پوشیدگی دچار آید.» (کرّازی، 1373: 253)

¹. دانشیار دانشکده ادبیات دانشگاه قم dr.mfoladi@gmail.com

². دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه قم nasim.savari1393@gmail.com